

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Structuurvisie voor de ondergrond Drenthe

**Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport**

7 september 2009 / rapportnummer 2289-37

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

De provincie Drenthe wil een structuurvisie voor de ondergrond vaststellen. Hierin wordt ruimtelijk vastgelegd welke gebruiksfuncties, zoals geothermie, aardgas- en CO₂-opslag, waar toegestaan zijn in de Drentse ondergrond. De planperiode bestrijkt tien jaar, maar de keuzes in de structuurvisie kunnen binnen een veel langere termijn invloed hebben. Opslag van CO₂ is bijvoorbeeld vooralsnog bedoeld voor een zeer lange periode.

Voor het plan wordt de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen, omdat het kaderstellend is voor activiteiten die in vervolgbesluitvorming m.e.r.-(beoordelings)plichtig kunnen zijn. De Commissie voor de m.e.r.¹ adviseert over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport (MER) dat voor de structuurvisie wordt opgesteld.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Beschrijf de ondergrondse en bovengrondse milieueffecten per gebruiksfunctie. Specificeer dit waar mogelijk naar innovaties in de techniek, lange termijn effecten en leemten in kennis.
- Geef aan of de milieueffecten aanvaardbaar zijn gezien de huidige en toekomstige ruimtelijke ordening en de relevante kaders uit wet- en regelgeving en beleid.
- Geef aan of functies elkaar uitsluiten of welke cumulatieve effecten zij hebben als zij gelijktijdig worden toegepast.
- Maak duidelijk hoe het MER doorwerkt in de structuurvisie, bijvoorbeeld in het stellen van randvoorwaarden en eventuele prioriteiten.
- Besteed aandacht aan de wijze waarop evaluatie en monitoring van de milieueffecten plaatsvindt.

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Gebruik functioneel illustratiemateriaal (visualisaties, actuele kaarten, diagrammen, tabellen) om de belangrijkste boodschappen toegankelijk te maken, zowel in het rapport zelf, als in de samenvatting voor de besluitvormers en burgers.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. Hierbij wordt niet ingegaan op punten die naar de mening van de Commissie in de concept-Notitie reikwijdte en detailniveau (R&D) al voldoende aan de orde zijn gekomen.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*. Zie voor een overzicht van de ingediende zienswijzen bijlage 2.

2. **BENODIGDE INFORMATIE IN HET MER**

Gezien de trend om de ondergrond intensiever te gebruiken, is de provincie voornemens een structuurvisie voor de ondergrond te maken. Hierin wordt aangegeven welke ondergrondse gebruiksfuncties waar toegepast kunnen worden. Daarbij wordt alleen gekeken naar gebruiksfuncties in de diepe ondergrond en de waterlaag.

In principe² worden geen keuzes gemaakt waar welke gebruiksfunctie precies toegepast zal worden. Er wordt aangegeven wat mogelijk is. Dit betekent dat in de structuurvisie op één locatie meerdere functies opgenomen kunnen worden. Dit gebeurt dan omdat de provincie nog geen keuze wil maken tussen de mogelijke gebruiksfuncties of omdat de mogelijke functies elkaar niet uitsluiten, omdat deze bijvoorbeeld op verschillende dieptes worden toegepast.

Naar aanleiding van de concept-Notitie R&D en een gesprek met de provincie denkt de Commissie dat het MER ondersteunend kan zijn voor de structuurvisie door onderstaande informatie inzichtelijk te maken. De Commissie heeft de hiervoor te doorlopen stappen weergegeven. Deze stappen kunnen uiteraard ook in een andere volgorde doorlopen worden.

Algemene informatie per gebruiksfunctie

Per gebruiksfunctie dient aangegeven te worden:

- waar deze technisch/geologisch mogelijk is;
- welke ondergrondse en bovengrondse milieueffecten de gebruiksfunctie in zijn algemeenheid met zich meebrengt;
- wat de sociaal-economische effecten zijn van de gebruiksfunctie.

Geografische vertaalslag

Vervolgens wordt een geografische vertaalslag gemaakt naar de provincie Drenthe. Per gebruiksfunctie wordt geconcludeerd of de milieueffecten van de gebruiksfunctie op de locaties die technisch/geologisch mogelijk zijn, ook aanvaardbaar zijn. Of de milieueffecten aanvaardbaar zijn hangt af van de huidige en toekomstige ruimtelijke ordening³ en de relevante kaders uit (milieu)wet- en regelgeving en (milieu)beleid. Zo past een ondergrondse gebruiksfunctie met een bepaalde bovengrondse geluids- of veiligheidscontour waarschijnlijk niet midden onder een woonwijk en past een gebruiksfunctie die leidt tot een verlaging van het grondwaterpeil niet goed onder een nat natuurgebied of in een grondwaterwingebied.

Parallel aan het opstellen van de structuurvisie voor de ondergrond wordt een structuurvisie opgesteld waarin een omgevingsvisie voor de provincie Drenthe wordt vastgelegd. Voor beide structuurvisies wordt een eigen besluitvormingsproces doorlopen, maar interactie tussen beide documenten en de MER'en die daarvoor worden gemaakt is van groot belang. Gemaakte keuzes in de ene structuurvisie hebben immers invloed op de keuzemogelijkheden in de andere structuurvisie. De (concept-)omgevingsvisie kan gebruikt worden bij de afstemming tussen de milieueffecten van de ondergrondse gebruiksfuncties en de toekomstige ruimtelijke ordening.

² 'In principe' omdat voor enkele gebruiksfuncties wellicht wel concreet wordt aangewezen waar deze toegepast zullen worden, zoals voor oliewinning.

³ In zienswijze 2 wordt aangegeven dat het belangrijk is dat de relatie tussen grond- en drinkwaterwinning en de andere bodemgebruikfuncties wordt bestudeerd en gekwalificeerd. Verder wordt in zienswijze 6 gesteld dat ook de andere gebruiksfuncties uit tabel 1 van de concept-Notitie R&D (zoals grond- en drinkwaterwinning, ontgrondingen, (buis)leidingen en ondergrondse infrastructuur) weergegeven moeten worden om een volledig beeld te krijgen. Specifiek wordt in deze zienswijze verzocht om de functie drinkwaterwinning weer te geven.

In de concept-Notitie R&D is al veel relevant beleid en relevante wet- en regelgeving genoemd. De Commissie adviseert in zijn algemeenheid om al het relevante (inter)nationale en regionale beleid bij de structuurvisie en het MER te betrekken. Zij denkt hierbij, in aanvulling op de concept-Notitie R&D, specifiek aan:

- het in ontwikkeling zijnde landelijk beleid voor de ondergrond;
- de in ontwikkeling zijnde Rijksstructuurvisie buisleidingen;
- het (inter)nationale en provinciale bodem- en klimaatbeleid.

Totaalbeeld: sluiten functies elkaar uit?

Nadat per gebruiksfunctie inzichtelijk is gemaakt waar deze functie mogelijk en aanvaardbaar is, kan een totaalbeeld verkregen worden van de ondergrondse gebruiksmogelijkheden van de provincie Drenthe. Op basis van dit totaalbeeld is inzichtelijk waar gebruiksfuncties elkaar overlappen. Voor deze functiecombinaties dient onderzocht te worden of zij elkaar uitsluiten.⁴ Indien zij elkaar niet uitsluiten, dient onderzocht te worden of zij elkaar beïnvloeden, oftewel of zij leiden tot positieve of negatieve cumulatieve (milieu)effecten.

Doorwerking MER in structuurvisie: randvoorwaarden en prioriteitsstelling

Op basis van de verkregen informatie kan bepaald worden of er randvoorwaarden gesteld moeten worden aan een gebruiksfunctie in het algemeen of aan een gebruiksfunctie op een bepaalde locatie. Zo kan bijvoorbeeld blijken dat de milieueffecten bij een bepaalde omvang van de gebruiksfunctie niet meer aanvaardbaar zijn of dat twee functies alleen gecombineerd kunnen worden gerealiseerd mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Ook kunnen randvoorwaarden gesteld worden om te voorkomen dat de ondergrond suboptimaal wordt ingericht.

Op basis van de verkregen informatie is het mogelijk prioriteiten te stellen in de structuurvisie. Hiertoe heeft de provincie reeds een aanzet gegeven door de Ladder van Drenthe op te nemen in de concept-Notitie R&D. Wellicht brengt het MER nieuwe informatie aan het licht waardoor de Ladder wordt gewijzigd.⁵ Verder is het mogelijk dat het MER inzichtelijk maakt dat bepaalde functies slechts op enkele locaties kunnen worden toegepast, waardoor de provincie kiest om die locaties concreet aan te wijzen voor enkel die functie. Ook kan een eventuele prioriteitsstelling gebaseerd worden op de interactie tussen de ondergrondse gebruiksmogelijkheden en de bovengrondse activiteiten. Gunstige combinaties kunnen een hogere prioriteit krijgen.

De provincie heeft aangegeven dat zij in het MER wil toetsen aan de provinciale belangen/doelstellingen. Deze toetsing lijkt voornamelijk nuttig ten behoeve van een prioriteitsstelling. Voor deze toetsing zijn heldere doelstellingen nodig, welke afgeleid kunnen worden uit:

- de voor de ondergrond relevante ambities uit tabel 1.1 van de notitie “Drenthe kiest”;
- het provinciale streven naar duurzaamheid;
- (inter)nationale, regionale en/of provinciale klimaatdoelstellingen;

⁴ In zienswijze 7 wordt aangegeven dat er een autonome ontwikkeling bestaat waarbij stoom, stikstof en zeep worden gebruikt om de winning van olie en gas te verhogen. Dit kan mede tot gevolg hebben dat successievelijke gebruiksvormen, met name het aansluitend gebruik van een leeg gasveld en infrastructuur voor geothermie of de opslag van CO₂, in tijd verschuift of niet meer mogelijk is.

⁵ Volgens zienswijze 5 ontbreekt het belang van grondwater, natuur en geologische stabiliteit in de Ladder van Drenthe.

- de doelen en randvoorwaarden die naar aanleiding van de provinciale omgevingsvisie zijn geformuleerd voor de ondergrond in de concept-Notitie R&D, p. 9.

3. **BESCHRIJVING VAN DE MILIEUEFFECTEN**

Per gebruiksfunctie worden de ondergrondse en bovengrondse milieueffecten inzichtelijk gemaakt alsmede de sociaaleconomische effecten. De ondergrondse milieueffecten kunnen optreden in de diepe ondergrond, de waterlaag en de contactlaag. De bovengrondse milieueffecten kunnen optreden in de occupatielaag of de daarboven gelegen atmosfeer.⁶

Welke gebruiksfuncties onderzocht worden, is opgenomen in § 4.2 van de concept-Notitie R&D. Naast deze bestaande gebruiksfuncties heeft de provincie aangegeven dat zij ook onderzoek zal doen naar toekomstige, innovatieve gebruiksfuncties. Onderbouw in het MER waarom bepaalde gebruiksfuncties, zoals het gebruik van voormalige zandwinputten, niet worden meegenomen in de structuurvisie/het MER.

Per gebruiksfunctie dient aangegeven te worden of er *varianten* bestaan in de uitvoering. Denk bijvoorbeeld aan geothermie voor verwarming (relatief ondiep) of voor elektriciteitsopwekking (relatief diep). Indien varianten bestaan, dient voor de varianten ook inzichtelijk gemaakt te worden wat de milieueffecten zijn.

De gebruiksfuncties in de ondergrond kunnen niet los gezien worden van de toepassingen die hiervoor bovengronds nodig zijn. Voor ondergrondse CO₂-opslag is bijvoorbeeld een installatie nodig om CO₂ te kunnen injecteren en zijn buisleidingen nodig om CO₂ van de bron naar de opslagplaats te vervoeren. Deze onlosmakelijk met de ondergrondse gebruiksfunctie verbonden activiteiten dienen meegenomen te worden in de effectbeschrijving.

Het *detailniveau* van het MER dient aan te sluiten bij het detailniveau van de structuurvisie. De Commissie adviseert om de milieueffecten globaal kwantitatief te beschrijven. Zo is het bijvoorbeeld voldoende om aan te geven of de beïnvloeding van de grondwatertemperatuur in de orde van grootte van tientallen graden ligt of eerder in die van graden.

De Commissie adviseert om met *gevoeligheidsanalyses* te werken. Hierbij kan op globaal niveau inzichtelijk gemaakt worden:

- of en in hoeverre de effecten verschillen naarmate de omvang waarin de gebruiksfunctie wordt toegepast verschilt;
- of en in hoeverre de effecten verschillen als de locatie waar de gebruiksfunctie wordt toegepast verschilt;

⁶ In zienswijze 2 wordt aangegeven dat het belangrijk is dat de beïnvloeding van de bovengrondse ruimte door ondergrondse ontwikkelingen nadrukkelijk bestudeerd en omschreven wordt in het plan-MER.

- of en in hoeverre de effecten verschillen gezien de bovengrondse activiteit die aan de gebruiksfunctie wordt gekoppeld. Zo wordt warmte/koude-opslag altijd gekoppeld aan een bepaalde bovengrondse activiteit en is het voor het inzicht in de milieueffecten relevant of dit wordt toegepast voor een woonwijk, glastuinbouw of een industrieel complex. Het kan immers zo zijn dat de provincie de milieueffecten van alle te koppelen bovengrondse activiteiten onaanvaardbaar acht, waardoor zij ook de ondergrondse gebruiksfunctie niet mogelijk wil maken.

Het *studiegebied* waarin de milieueffecten onderzocht worden, hangt af van het milieuaspect dat onderzocht wordt. Bovendien is het studiegebied tijdsafhankelijk. Denk bijvoorbeeld aan milieueffecten in het grondwater. Grondwater stroomt langzaam. Hoe langer de termijn is waarover naar effecten gekeken wordt, hoe groter het studiegebied wordt. De effecten kunnen de provinciegrenzen en zelfs de landsgrenzen overschrijden.⁷

Het is belangrijk dat niet alleen naar de effecten op korte termijn (aanlegfase) en op middellange termijn (gebruiksfase) wordt gekeken, maar ook naar de effecten op *lange termijn* na de gebruiksfase. Enkele gebruiksfuncties zullen immers voor lange termijn worden toegepast en wellicht zelfs onomkeerbaar zijn, zoals CO₂-opslag. Ga in op de (on)omkeerbaarheid per gebruiksfunctie en geef aan over welke tijdsperiode wordt gekeken en waarom voor deze tijdsperiode is gekozen.

De milieueffecten dienen vergeleken te worden met een *referentiesituatie*. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen. Onder 'autonome ontwikkeling' wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat het voorgenomen beleid wordt uitgevoerd. De her-exploitatie van het olieveld Schoonebeek is de enige autonome ontwikkelingen die wordt verwacht in de ondergrond.

Als referentiesituatie voor de bovengrondse effecten kan net als in het MER voor de omgevingsvisie gebruik worden gemaakt van de gegevens uit "Nederland later, Tweede Duurzaamheidsverkenning" (Milieu- en Natuurplanbureau, 2007). Hierin is op basis van het vigerende omgevingsplan aangegeven hoe Drenthe zich in de komende jaren zal ontwikkelen als geen nieuw beleid wordt vastgesteld.

3.1 Milieuaspecten

In tabel 2 in de concept-Notitie R&D is reeds aangegeven welke milieueffecten onderzocht zullen worden in het MER. In aanvulling daarop geeft de Commissie het volgende mee.

3.1.1 **Ondergrondse mechanische effecten**

Geef aan of en zo ja, waar en hoe vaak bodembeweging en -trillingen veroorzaakt kunnen worden door de gebruiksfuncties.⁸ Neem dit mee in een eventueel monitoringprogramma (zie hoofdstuk 4 van dit advies).

⁷ De Commissie wijst op paragraaf 7.8 uit de Wet milieubeheer, die is opgenomen voor activiteiten met mogelijke (lands)grensoverschrijdende gevolgen.

⁸ In zienswijze 5 wordt gesteld dat het belang van geologische stabiliteit in de concept-Notitie R&D onderbelicht is. In zienswijze 9 wordt aangegeven dat bij Roswinkel reeds aardshokken hebben plaatsgevonden als gevolg van gaswinning.

3.1.2 Ondergrondse biologische effecten

Recent is bekend geworden dat in de diepe ondergrond meer biomassa (bodemleven) voorkomt dan tot voor kort werd aangenomen. Ga na wat er reeds bekend is over de ondergrondse biomassa en probeer op basis van expert judgement weer te geven, wat het belang is van deze biomassa en op welke manier deze biomassa beïnvloed wordt.

3.1.3 Grondwater

De provincie acht de strategische voorraden kwalitatief hoogwaardig grondwater van groot belang. Beschrijf de gevolgen van de verschillende alternatieven op het grondwater.⁹ Besteed daarbij onder andere aandacht aan temperatuurbeïnvloeding, wijzigingen in chemische processen en verontreiniging door lekkage van gesloten systemen (ook op de lange termijn na abandonering van de voorziening).¹⁰

3.1.4 Natuur

Door de te maken keuzen en afwegingen in het kader van de structuurvisie is het mogelijk dat de beschermde Natura 2000-gebieden beïnvloed worden.¹¹ Als niet uitgesloten kan worden dat in de Natura 2000-gebieden significante gevolgen optreden in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen, dan dient een passende beoordeling uitgevoerd te worden. Deze dient duidelijk herkenbaar opgenomen te worden in het MER.

In principe kan een passende beoordeling bij een beleidsplan, zoals de structuurvisie voor de ondergrond, globaal en kwalitatief van aard zijn. Het accent ligt op het inschatten van risico's voor instandhoudingsdoelstellingen. Een meer concrete passende beoordeling kan later nodig zijn, bijvoorbeeld bij het vaststellen van inpassings- of bestemmingsplannen of het aanvragen van vergunningen.

Geef aan of de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden' van EHS-gebieden worden aangetast en of het voornemen past binnen het toetsingskader¹² voor EHS-gebieden.

In de beschrijving van de natuureffecten van de ondergrondse gebruiksfuncties zal het voornamelijk gaan om natuurwaarden die afhankelijk zijn van de grondwaterstand. Echter, ook aan de natuureffecten van de (bovengrondse) activiteiten die onlosmakelijk verbonden zijn met de ondergrondse gebruiksfuncties dient aandacht besteed te worden.

3.1.5 Risico's/veiligheid

Besteed bij het milieuaspect (externe) veiligheid onder andere aandacht aan:

- de risicocontouren die horen bij een gebruiksfunctie;

⁹ In zienswijze 5 wordt gesteld dat het belang van het grondwater in de concept-Notitie R&D onderbelicht is. In zienswijze 6 wordt gevraagd om expliciet aandacht te besteden aan de effecten van de gebruiksfuncties op het drinkwater.

¹⁰ In zienswijze 8 worden enkele effecten op het grondwater genoemd die warmte/koude-opslag met zich mee kan brengen. Bijvoorbeeld het optrekken van zoutwaterkegels, waardoor de voorraad zoet grondwater wordt bedreigd, en de nog onbekend risico's voor de grondwaterkwaliteit als gevolg van de verstoring van het zeer stabiele milieu in de diepere ondergrond.

¹¹ In zienswijze 5 wordt gesteld dat het belang van de natuur in de concept-Notitie R&D onderbelicht is. Volgens deze zienswijze dienen de effectbeschrijvingen zich niet te beperken tot de Natura 2000-gebieden. In zienswijze 9 wordt expliciet gevraagd naar de gevolgen op Natura 2000-gebied "Bargerveen".

¹² Het toetsingskader zoals beschreven in de Nota Ruimte, Spelregels EHS en/of provinciale uitwerkingen daarvan.

- de veiligheidsbeleving van de bevolking per gebruiksfunctie.

3.1.6 Luchtkwaliteit

Maak, indien relevant, inzichtelijk hoeveel energie een bepaalde gebruiksfunctie oplevert en/of bespaart. Op basis daarvan kan bepaald worden hoeveel uitstoot aan broeikasgassen (zoals CO₂) en luchtverontreiniging (zoals NO_x) wordt bespaard.

4. UITVOERING EN EVALUATIE

De Commissie gaat ervan uit dat de provincie een uitvoeringsprogramma bij de structuurvisie opneemt, waarin staat:

- welke concrete acties uit de structuurvisie volgen en welke publiekrechtelijke en privaatrechtelijke instrumenten daarbij worden gebruikt;
- welke inbreng van andere actoren (medeoverheden en andere publieke en private actoren) nodig is;
- welke vervolgbesluiten nodig zijn om onderdelen te realiseren en wie daarbij de betrokken actoren zijn;
- welke onderzoeksopgaven nog bestaan om de vervolgbesluiten te kunnen nemen en
- welke doorwerking de structuurvisie zal hebben in andere plannen, zoals bijvoorbeeld de verschillende bestemmingsplannen. Ga met name in op de doorwerking van m.e.r.-plichtige activiteiten.

Geef aan hoe de structuurvisie/het MER geëvalueerd wordt. Hiervoor kan aangesloten worden bij het uitvoeringsprogramma, waarin de evaluatieverplichting kan worden gekoppeld aan de vervolgbesluitvorming. Geef aan in hoeverre geconstateerde leemten in informatie en kennis worden meegenomen in de evaluatieverplichting, hoe monitoring wordt uitgevoerd en welke maatregelen getroffen kunnen worden als blijkt dat de verwachte milieueffecten groter zijn dan in het MER was verwacht.

5. LEEMTEN IN MILIEU-INFORMATIE

Over de milieueffecten van diverse ondergrondse functies is nog veel onbekend. Geef aan over welke milieuaspecten geen of onzekere informatie is opgenomen in het MER vanwege gebrek aan gegevens. Beschrijf welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is. Geef ook de ernst van de onzekerheden aan. Is het vanwege onzekerheden onverantwoord om een besluit te nemen, alvorens bepaalde informatie wel beschikbaar is? Is het mogelijk om te monitoren en bijvoorbeeld het 'hand aan de kraan'-principe toe te passen? Geef een indicatie wanneer de informatie beschikbaar zou kunnen komen. Eventueel kan in het MER reeds een aanzet tot een (kader voor een) monitoringprogramma opgenomen worden.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau plan-MER

Initiatiefnemer: het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van Drenthe

Besluit: vaststellen van een structuurvisie

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C08.0, C15.1, C16.1, C17.1, C17.2, C18.1, C18.5, C22.1, C24.0, D08.1, D08.2, D08., D15.2, D17.1, D17.2, D22.1, D24.1, D25.3, D29.4

Activiteit: er wordt ruimtelijk vastgelegd welke gebruiksfuncties, zoals geothermie, aardgas- en CO₂-opslag, waar toegestaan zijn in de Drentse ondergrond.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure: 1 juli 2009

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 29 juni 2009

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 7 september 2009

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

prof.dr.ir. C. van den Akker
mr.drs. M.A. Poortinga (secretaris)
drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)
prof.ir. J.J. van der Vuurst de Vries
dr.ir. F. van de Wetering
ir. B.J. Wiekema

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de concept-notitie reikwijdte en detailniveau, of een vergelijkbaar door het bevoegde gezag toegezonden startdocument als uitgangspunt.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- notitie Reikwijdte en Detailniveau Structuurvisie voor de Ondergrond provincie Drenthe, provincie Drenthe, 2009;
- rapport De bodem als partner in duurzame ontwikkeling: een onderzoeksagenda voor de toekomst, Dutch Soil Program, Wageningen UR, RIVM, Deltares, december 2008;
- Beleidsnotitie Ondergrond Drenthe, provincie Drenthe met kaartenbijlage, 7 november 2008;
- Beleidsnotitie Ondergrond Drenthe, Technische achtergrondinformatie, provincie Drenthe, 2008;
- Technische potentieelstudie diepe ondergrond Noord-Nederland, TNO, 24 december 2008;
- Verkenning naar de mogelijkheden van opslag CO₂ en het gebruik van aardwarmte in de provincie Drenthe, TNO Bouw en Ondergrond, 6 februari 2006;
- Tabel 1.1 uit de notitie 'Drenthe Kiest', provincie Drenthe, december 2008;

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Gemeente Emmen, regio Noord, Emmen
2. College van burgemeester en wethouders van gemeente Assen, Assen
3. Landkreis Emsland, Meppen
4. College van burgemeester en wethouders van gemeente Noordenveld, Roden
5. Milieu federatie Drenthe, Assen
6. Waterbedrijf Groningen, Groningen
7. Nederlandse Aardolie Maatschappij BV, Assen
8. NV Waterleidingmaatschappij Drenthe, Assen
9. Stichting Milieu Rondonne, Emmen
10. het Zoutkoppeloverleg, Emmen
11. Drents Plateau, Assen

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Structuurvisie voor de ondergrond Drenthe

De provincie Drenthe wil een structuurvisie voor de ondergrond vaststellen. Hierin worden de verschillende gebruiksfuncties, zoals geothermie en gasopslag, tegen elkaar afgewogen en wordt ruimtelijk vastgelegd welke functies in de Drentse ondergrond (al dan niet onder randvoorwaarden) toegestaan zijn. Voor het plan wordt de procedure van milieueffectrapportage doorlopen.

ISBN: 978-90-421-2822-4

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

